

**Som el present,
cuidem el futur.**
**Les sinergies de la XXI
Trobadà Triangle Jove**

La Fundació Triangle Jove, des del 1999, és l'espai de col·laboració del Consell Valencià de la Joventut, el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC) i el Consell de la Joventut de les Illes Balears (CJIB). Els Consells de la Joventut són els òrgans representatius de l'associacionisme juvenil i tenen com a objectius la interlocució davant les administracions públiques i la promoció de l'associacionisme, entre altres. Un article redactat entre patrones i expatrones. Jorge Luis Guirado Moreno, Natxo Mollà Llin, Mariona Moranta Palmer, Elena Navarro Olmos, Àngela Palou Ozcàriz, Pere Riera Ortega, Catalina Verger Quart.

Resum

Aquest article és una aproximació a l'essència de la Fundació Triangle Jove. Entenent que la seva tasca és diversa, s'ha exemplificat una de les línies d'acció: la Trobada Triangle Jove. Un espai divers, inclusiu i respectuós, que aglutina cada any joventuts de territoris diversos (Catalunya, Illes Balears i País Valencià). Aquest darrer encontre va tractar-se des de quatre perspectives diferents: el moviment ecofeminista, els models de producció i consum, la sostenibilitat a les entitats i la defensa del territori. I es va desenvolupar mitjançant tallers i ponències, on va haver-hi presència i participació d'entitats d'àmbits diferents: del lleure, socioeducatives, d'àmbit polític i de l'educació no formal. Aquesta diversitat de realitats i procedències fa d'aquesta trobada un espai especial, on el diàleg, els debats i les reflexions es troben molt presents, on les joventuts són les protagonistes, com a agents de decisió i de canvi.

Paraules clau

Joventuts / Emergència climàtica / Ecofeminisme / Sostenibilitat / Territori.

Resumen

Este artículo es una aproximación a la esencia de la Fundación Triangle Jove. Entendiendo que su tarea es diversa, se ha ejemplificado una de sus líneas de acción: el encuentro Triangle Jove. Un espacio diverso, inclusivo y respetuoso que aglutina cada año a juventudes de varios territorios (Cataluña, Islas Baleares y País Valenciano). Este último encuentro se trató desde cuatro perspectivas diferentes: el movimiento ecofeminista; los modelos de producción y consumo; la sostenibilidad a las entidades y la defensa del territorio. Desarrollándose mediante talleres y ponencias donde hubo presencia y participación de entidades de ámbitos diferentes: ocio, socio-educativas, ámbito político y de la educación no formal. Esta diversidad de realidades y procedencias hace de este encuentro un espacio especial donde el diálogo, los debates y las reflexiones se encuentran muy presentes, donde las juventudes son las protagonistas, como agentes de decisión y agentes de cambio.

Palabras clave

Juventudes / Emergencia climática / Ecofeminismo / Sostenibilidad / Territorio.

1. Introducció

La Fundació Triangle Jove organitza cada any una trobada destinada a les persones de les entitats que formen part del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC), el Consell Valencià de la Joventut i el Consell de la Joventut de les Illes Balears (CJIB). Aquesta trobada està concebuda com un espai de formació, debat i coneixement mutu i té com a objectius millorar la qualitat de l'associacionisme i potenciar la participació del jovent, així com oferir a les entitats membres la possibilitat de trobar espais per a la confluència i l'intercanvi de treballs, experiències i reivindicacions comunes.

Les Trobades Triangle Jove (TTJ) són monogràfiques i busquen aprofundir en un tema d'especial interès per a la població jove. Després de les sessions formatives s'intenta arribar a unes conclusions consensuades entre totes les persones participants. Així, les trobades sempre estan lligades a unes conclusions comunes, partint de les ponències, els tallers, els debats i els grups de treball.

L'any 2018 la TTJ va tractar l'adultcentrisme com a tema principal de la trobada, fent-ne un recorregut i reivindicant el paper de les joventuts en el món. L'any següent, tenint clar que som el present i tenim molt a dir, ens decidírem a donar voltes a les accions que podem desenvolupar com a individus i com a col·lectiu des del nostre entorn.

2. Contextualització política i social de la XXI Trobada Triangle Jove

Segons l'informe del Panell Intergovernamental del Canvi Climàtic (Pac-

huri, R. K., 2014) estem en una situació d'emergència climàtica. En 11 anys la temperatura mitjana mundial pujarà 1,5 graus, s'incrementarà l'estrès hídric i provocarà la desertització de la zona mediterrània, que es veurà afectada en un 50 %. S'estima que en menys de 80 anys el nivell del mar pujarà fins a 20 metres, originant la desaparició de moltes ciutats situades a la costa o a terrenys per sota del nivell del mar.

La IPBES (2019) ha informat del perill de la desaparició de més d'un milió d'espècies animals i vegetals, la qual cosa ens situa davant la «sisena extinció massiva de la biodiversitat», produïda per les onades de calor, les inundacions, les sequeres i l'acidificació dels oceans, com a conseqüència del canvi climàtic i la contaminació humana.

Portem un estil de vida que propicia l'increment d'aquest fenomen (cada vegada més anomenat crisi climàtica). Els plàstics d'un sol ús representen fins al 50 % dels residus marins; la moda presta (*fast fashion*) està més que assestada, encara que siguin necessaris 2.000 litres d'aigua en total per produir-la; els gasos d'efecte hivernacle que s'emeten anualment dels animals que llavors mengem representa un 51 % del total (Pachauri, R. K., 2014).

La situació d'emergència climàtica en què vivim ha fet que les joventuts mundials es mobilitzin per reclamar l'atenció de la societat i de l'agenda política cap a les polítiques de sostenibilitat, així com reivindicar la situació de crisi climàtica i ecològica actual. Però aquestes accions passen també per analitzar els hàbits quotidians, el model de consum i el model de relació amb la societat i la naturalesa, perquè la lluita contra el canvi climàtic no

es pot separar de la lluita feminista i de la recerca d'una altra forma d'organització econòmica i social.

Amb aquesta trobada i, per tant, posant a la vostra disposició allò que s'hi ha tractat, es pretén sensibilitzar el teixit associatiu juvenil i el jovent sobre la deterioració ecològica que s'està produint en el nostre entorn, per sembrar una llavor de coneixement i d'eines per reivindicar, des de les idees de l'ecofeminisme, un canvi en el model socioeconòmic, polític i cultural, i en els estils de vida, que col·labori en la lluita contra el canvi climàtic.

3. Desenvolupament de la trobada

Per poder entendre el conjunt del que es planteja és important tenir una visió holística del conjunt de la trobada.

4. Desenvolupament dels itineraris de la trobada

4.1. Ponència inicial: Mites sobre la problemàtica d'emergència climàtica i la sostenibilitat

Margalida Ramis Sastre, portaveu del GOB, va dur a terme la ponència inicial de la trobada. A partir de

la dinàmica de l'escala de grisos, de manera col·laborativa amb totes les persones assistents, es va cercar el debat amb argumentacions a favor i en contra de les propostes. La dinàmica consisteix a imaginar una escala de grisos al terra, que va de blanc fins a negre. Un extrem indica que s'està a favor de l'afirmació i l'altre extrem en contra. D'aquesta manera, cada persona es pot col·locar a qualsevol lloc de l'escala de grisos i argumentar-ne el perquè. Una proposta per si ve de gust treballar i debatre l'emergència climàtica i l'ecologisme a les entitats.

Afirmació 1. Frenar el canvi climàtic suposarà un empitjorament de les nostres condicions de vida. Arguments en acord: el camí cap a la sostenibilitat és necessari i generarà un estil de vida menys còmode. Arguments en desacord: caldrà que ens adaptem a aquest canvi, i això pot costar. Però en cap cas es tracta d'un empitjorament. Proposta de debat: és important parlar al voltant de qui serà que canviarà el seu estil de vida? Quines vides canviaran? Quines són les condicions de partida i les d'arribada? És possible arribar a modificar el nostre estil de vida a tots els nivells socials?

Taula 1. Planificació general de la trobada

Divendres 18	Dissabte 19	Diumenge 20
Arribada i dinàmiques de presentació	9.15 h Trobada i dinàmica d'activació 9.30-11.00 h Ponència inicial 11.30-14.30 h Itinerari I i II 17.00-20.30 h Itinerari III i IV Nit d'oci alternatiu	10.00-12.00 h Gimcana per posar en comú les conclusions 12.00-13.00 h Cloenda

Font: Elaboració pròpia

Afirmació 2. Davant la crisi climàtica, la solució passa per consumir locals, les energies renovables i el cotxe elèctric. El progrés és inevitable. Els avanços científics, polítics i tecnològics són la solució. Arguments en acord: el progrés científic, tecnològic i polític pot ser per bé o per mal. Cal que sigui en pro del medi ambient, cap a una fi positiva. Arguments en desacord: el canvi ha de ser global: és una responsabilitat col·lectiva i no només dels avenços científics i tecnològics. Proposta de debat: basten els avenços científics i tecnològics? Hi ha una necessitat de canvi d'hàbits? El progrés és inevitable? Què entenem per progrés?

Afirmació 3. Els ajuntaments han de declarar l'emergència climàtica i fer un pla municipal específic de lluita contra el canvi climàtic: aigua, residus, energia, mobilitat... Arguments en acord: s'ha de declarar l'emergència climàtica i que es produeixin accions a tots els nivells. Arguments en desacord: tot i que és necessari, cal que aquest moviment sigui de baix cap a dalt. Generem un canvi que es reflecteixi en les polítiques. Proposta de debat: quina importància té que els ajuntaments declarin l'emergència climàtica? I que tinguin plans municipals específics davant aquesta? A quins altres nivells es necessita actuar?

Afirmació 4. La lluita per la defensa del territori és una lluita ambiental, ha de ser apolítica i sense ideologia. Arguments en acord: és possible defensar el territori sense una ideologia clara al darrere. Arguments en desacord: no és possible. Qualsevol tipus de lluita implica acció política i una o més ideologies. Proposta de debat: a

què ens referim quan parlem de «fer política»? A l'acció en espais polítics formals (com ara el ple d'un ajuntament o un parlament)? O a qualsevol tipus d'acció amb voluntat de modificar un entorn que no ens agrada a partir de la corresponsabilitat?

Afirmació 5. L'ecofeminisme parteix de l'ètica de responsabilitat i cura que tenim les dones. Arguments en acord: sí, de fet, els valors culturals que el capitalisme ens impregna són contraris a l'ecofeminisme que defensa que som subjectes ecodependents i interdependents. Arguments en desacord: l'ecofeminisme parteix de l'ètica de responsabilitat i cura, entre altres. Proposta de debat: què entenem per ecofeminisme? Quines característiques té el capitalisme que l'oposen als valors de l'ecofeminisme? A la trobada van sortir les característiques següents:

- Monopoli del poder
- Ecocida
- Extractivista dels recursos naturals
- Creixement il·limitat a causa de l'acumulació infinita de riquesa
- Racista
- Masclista
- Classista

Afirmació 6. La lluita ecologista no pot ser radical. Arguments en acord: si les accions es consensuen, duren més i tenen una base molt més sòlida. Arguments en desacord: la radicalitat és una eina molt potent davant del sistema i el poder que no vol canviar. En totes les lluites hi ha tipus d'acció diversos i el consens és fonamental en la política, però des d'altres entitats calen accions radicals. Proposta

de debat: una lluita de consens o radical? És més una sola lluita o lluites diferents? Podem ser a totes?

Declaracions de la ponència inicial

El que necessitem en aquest temps d'emergència social és sostenir-nos. El sistema no està pensat per a les persones sinó per alimentar el mateix sistema. Hi ha una necessitat de canvi d'hàbits, evidentment, però una gran part del pes recau en el canvi del sistema. Ens veiem immerses dins aquesta impotència que ens genera el sistema, però cal recuperar memòria cooperativa de la lluita de classes i del moviment obrer, per tal de tornar a fer pinya contra el poder que genera i aguanta el sistema. Cal que lluitem per la sobirania energètica, alimentària i educativa. Cal tenir present que tot és polític, fins i tot des de les relacions personals.

Tot i que avui en dia el concepte de crisi climàtica és molt present, el món se centra a cercar solucions estrictament ambientals, i es tracta d'un problema sistèmic derivat d'un model econòmic global, capitalista i ecocida que s'ha estat implementant durant anys i anys. Així, les solucions a la problemàtica ambiental passen per qüestionar aquest model i subvertir-lo.

Cal que pensem i reflexionem en com ens situem davant d'aquesta crisi ambiental. Som subjectes privilegiats o oprimits? I quan parlem de l'empitjorament de les nostres condicions de vida? Depenent de l'esglaó social al qual pertanyem, estarem oprimides, d'una banda, i serem privilegiades, de l'altra. No és relatiu, però considerem que s'hauria d'abordar des d'una perspectiva global. Hem d'identificar el subjecte opressor i situar-nos-hi en

contra. Ens hem acostumat molt als nostres privilegis i ens costa deixar-los anar.

Anem a l'arrel dels problemes, a canviar l'estructura, el model, el sistema. Cal practicar una lluita ideològica i política que qüestionari el sistema i el subverteixi amb un discurs fort i potent. Hem de tenir present que si totes lluitem contra el sistema estem totes, d'alguna manera, unides.

Cal posar la vida (de les persones i de l'ecosistema) al centre en tots els àmbits (social, polític, alimentari, d'urbanisme, educatiu...). Com podem generar aquest canvi? Com podem aconseguir la consciència col·lectiva? Lluitem des de les institucions o les deixem de banda i lluitem des de fora? Les institucions formen part del sistema i s'ha de tenir molta força per anar en sentit contrari des de dins. Són molts els dubtes que ens queden pendents. Tot i així, podem afirmar que ara tenim l'oportunitat, amb la declaració de l'emergència climàtica, de fer accions i polítiques d'emergència.

4.2. Itinerari I: Entitats sostenibles

Itinerari impartit per Cristina Martínez, de la borsa de formadores del Consell Valencià de la Joventut, on es pretenia treballar la sostenibilitat a les entitats, mitjançant eines, recursos i bones pràctiques que permeten reduir l'impacte ambiental i la petjada ecològica de les accions associatives.

Objectius de l'itinerari

- Introduir els sistemes de gestió mediambiental d'entitats/ecoauditories en entitats.

- Construir en l'entitat un llenguatge comú entorn de les auditories ambientals, per aconseguir que totes les persones en compreguin el significat i els conceptes bàsics.
- Ajudar a establir una política ambiental adequada per a l'organització, identificant els aspectes ambientals de l'activitat: energia, emissions atmosfèriques, matèries primeres, consums, residus...
- Determinar els impactes ambientals significatius que sorgeixin de les activitats, dels productes i dels serveis, amb especial referència a activitats en la naturalesa, com els campaments.
- Dotar d'eines per fixar els objectius i les metes ambientals, viables, quantificables i coherents amb la política ambiental.
- Informar sobre metodologies per al control, per al seguiment i per a les auditories de gestió mediamambiental.

Continguts:

Les entitats són la base i la raó de ser de la Fundació. És per això que és fonamental poder fer una sessió en la qual no només es reflexioni, sinó que s'orienti les entitats de com evolucionar cap a un model sostenible i respectuós amb el medi ambient. Així, hi trobareu l'anàlisi de comportaments de les nostres entitats que destrueixen l'entorn, així com un plantejament de comportaments sostenibles.

Conceptes clau de gestió mediamambiental

La idea d'aquesta dinàmica és fer un glossari conjunt amb l'entitat de conceptes clau i les seves definicions. En la trobada es van treballar els con-

ceptes de: minimització de recursos, petjada, reciclatge, visió social del producte, gestió de recursos, durabilitat, perdurabilitat, model de consum, utilitzar, reparar, optimització de recursos, proximitat, auditoria ambiental.

Diagnosi i impactes ambientals de les nostres entitats

Abans d'iniciar el diagnòstic és important saber en quin marc ens movem: el desenvolupament sostenible. Sabem què és la sostenibilitat? Què és? Som sostenibles en les nostres entitats? Som sostenibles en el desenvolupament dels projectes? Quina és la nostra petjada?

En la trobada vam treballar tres tipus de petjada: la de carboni, referent a la quantitat de CO₂ que és necessària per a la creació, transport i consum dels productes; la hídrica, com el consum d'aigua i la quantitat d'aigua en litres que cal utilitzar des de l'inici de fabricació del producte fins quan es consumeix, i l'ecològica, indicador que calcula en superfície els recursos que serien necessaris, d'acord amb allò que consumim.

Llavors, què estem fent des de les nostres entitats i associacions que malmeten el planeta? Aquí us proposem un llistat sorgit de la dinàmica de pluja d'idees. En la trobada es van prevenir: viatges en avió, utilitzar molts cotxes per arribar a les reunions, moltes fotocòpies, aire condicionat, calefacció, cartells i difusió en paper, gestió de residus deficient, consum en grans superfícies, consum excessiu de plàstic, comptes de l'associació en bancs no catalogats com a banca ètica, llum, contractes de subministraments «no ètics», no netejar el correu electrònic

de correu emmagatzemat, la qualificació energètica dels productes que comprem, comprar aigua embotellada, cisternes amb capacitat major de la necessària, agafar ascensors en lloc d'escaleres, aliments, empreses amb les quals treballem que no tenen una política ambiental. I si transformem aquestes accions en positiu, com quedaria?

Sostenibilitat en les entitats

Quan parlem de sostenibilitat i crisi climàtica sovint tendim a ser molt crítiques amb les empreses i les polítiques, és important, però no podem oblidar fer-ho cadascú amb si mateixa, repercutint així en el bé comú. Després d'analitzar quines accions fem que tenen un impacte negatiu sobre el medi ambient, arriba el moment de saber com hem d'actuar per tal de ser respectuoses i reduir al màxim les nostres petjades. Què podem fer en les nostres entitats? Des de la trobada es fan propostes diferents.

Les 3R és una proposta sobre hàbits de consum, popularitzada per l'organització ecologista Green Peace, que pretén desenvolupar hàbits com el consum responsable. S'han d'aplicar de manera jeràrquica i són la reducció, la reutilització i, finalment, el reciclatge.

Cal destacar que és molt necessari i eficaç fer incidència en educació ambiental a les entitats i que totes les persones que s'hi relacionin comprenguin els conceptes bàsics de sostenibilitat.

Una proposta de base forta és dur a terme un programa de bones pràctiques ambientals. Un programa dins la nostra entitat que analitzi quines coses estan fent-se de manera poc sostenible. Es fa anàlisi de la realitat, es plantegen uns objectius a aconseguir i, llavors, s'estableixen les responsabi-

litats i mesures concretes per complir els objectius.

Es recomana fer una auditoria ambiental. Un mecanisme mitjançant el qual s'avalua una entitat per veure si s'adequa a la normativa ISO 14001; una norma de qualitat que està més encarada a les empreses que a les entitats, però és garantia de sostenibilitat també per a l'entitat.

Finalment, es proposa en aquest itinerari una dinàmica en quatre grups de treball, cadascun centrat en un concepte: residus, abastiment, aigua, llum i posicionament. La idea és dur a terme una pluja d'idees de quines coses podem fer a les entitats. Us plantegem els resultats que van sorgir en la trobada.

Residus:

- Participar en activitats de recollida de residus.
- No utilitzar cobrteria d'un sol ús.
- Reutilitzar l'oli usat.
- Finançar viatges compartits.
- Tenir punts diversos de reciclatge.
- Portar els materials informàtics obsolets a punt net.
- Utilitzar i animar a utilitzar els contenidors de roba de nou ús.
- Fomentar el compostatge.

Abastiment:

- Transportar el material en capsos reutilitzables.
- Consumir material de forma conscient (comprar en funció de la necessitat i l'estoc que tenim).
- Ser conscient d'on comprem (cooperatives, comerç local).
- Planificar la gestió del menjar, perquè s'aprofiti al màxim.

- Digitalitzar per utilitzar menys paper.
- Netejar amb productes ecològics.
- Comprar productes d'origen sostenible.
- Aprofitar el que tenim.
- Reduir material d'oficina.

Aigua:

- Utilitzar cisternes de dos botons o amb capacitat reduïda.
- Posar una botella o garrafa a la cisterna.
- Emprar gots reutilitzables.
- Disposar de filtre d'aire a l'aixeta per reduir consum d'aigua.
- En cas d'haver de comprar aigua embotellada, comprar-la a una entitat sense ànim de lucre.

Llum:

- *Standby* (automatització dels aparells elèctrics).
 - Intentar aprofitar la llum diürna. O utilitzar espais amb llum pública, per tal d'evitar doblar el consum elèctric.
 - Canviar tota la il·luminació de les seus a llum LED.
- Posicionament:
- Crear digitalment per substituir el paper per mitjans electrònics.
 - Fer una comunicació web, amb pla de formació de transició ecològica.
 - Formar en estàndards mediambientals.
 - Revisar periòdicament el programa propi de bones pràctiques ambientals.
 - Dur a terme el protocol de sostenibilitat d'activitats.

- Facilitar una xarxa d'entitats que treballen en materials sostenibles i principis de compra sostenibles per abaratir costos.
- Benefici quant a subvencions si les entitats disposen de protocol.
- Avaluar periòdicament i participar del programa propi de bones pràctiques ambientals.

De ben segur que moltes d'aquestes actuacions ja les feu. Així i tot, hi podeu fer més? No només actuem individualment, formem part d'un col·lectiu i, per tal de fer el màxim de bé comú, cal instaurar en les nostres entitats una cultura respectuosa amb el medi ambient. Perquè ser sostenible és satisfer les necessitats d'una generació, tot garantint les necessitats de les generacions futures!

4.3. Itinerari II: Moviment ecofeminista

Itinerari impartit per Pepa Gisbert d'Ecologistas en Acció. Itinerari on es pretén, des de l'experiència i l'intercanvi, treballar el moviment ecofeminista com a eina de transformació, per assolir un món allunyat del patriarcat, més just, amb igualtat, llibertat i sostenibilitat.

Objectius:

- Definir el concepte d'ecofeminisme i introduir la perspectiva teòrica del moviment ecofeminista.
- Conèixer les opressions comunes entre feminisme i ecologisme com a base de l'ecofeminisme.
- Treballar la sostenibilitat, inclouent-hi les cures i posant al centre

les persones, des de la perspectiva ecofeminista.

- Oferir a les entitats eines i recursos pràctics, perquè puguin aplicar la perspectiva ecofeminista en els seus projectes.

Continguts:

Un dels objectius d'aquesta trobada era poder vincular la lluita contra el canvi climàtic i les idees que plantegen els ecofeminismes. És per això que s'hi va dedicar una sessió sencera. A l'inici de la sessió es van facilitar uns apunts teòrics, perquè tothom pogués, si ho necessitava, tenir un material base del qual partir. Tot i així, la metodologia principal de treball va ser una anàlisi del funcionament del món a través d'una òptica interseccional, a través de dinàmiques de grup.

Introducció teòrica

El feminisme, com a filosofia i com a pràctica, lluita contra totes les opressions i formes de desigualtat. Per tant, la lluita contra la destrucció del medi i el canvi climàtic també ha de formar part del feminisme. L'ecofeminisme sorgeix dins de la segona onada del feminisme en els anys 70, quan es posen en relació economia i feminisme. Es pot arribar a l'ecofeminisme des del feminisme o des de l'ecologisme, tot i que també s'hi pot arribar directament en el conjunt.

Com en els feminismes, no hi ha una corrent única. Tot i que pot haver-hi tants ecofeminismes com persones, dues corrents molt importants són l'essencialista, que parteix de la idea que les dones s'ocupen de les tasques de cures perquè està en la seva essència com a creadores de vida, i la constructivista, que defensa

la idea que el fet que les dones s'ocupin de forma natural de les cures és un constructe social.

A partir de la presentació d'aquests dos corrents es va generar un debat grupal. En la trobada sorgiren dubtes com: les dones (biològicament) generen vida, però això vol dir que després han de ser capaces de criar i educar una criatura? La capacitació de les dones vers les tasques de cures es veu més com una construcció social i si s'associa a les dones és per la construcció dels rols de gènere. Històricament quan han mancat els homes, les dones han assumit les seves tasques sense cap problema. Un home, pel fet de ser-ho, també és perfectament capaç de fer cures. Un debat molt interessant per desenvolupar i qüestionar idees preestablertes.

Dinàmica comparativa entre el mercat i el sosteniment de la vida

L'objectiu de la dinàmica va ser comparar les prioritats que té el mercat (producció) i les prioritats per al sosteniment de la vida (reproducció). Es van dividir les participants en dos grups i es va repartir a cada un una llista d'ocupacions. Un grup es va ocupar de posar en primer lloc aquelles que són més importants per al mercat, i l'altre, de posar en primer lloc aquelles que són més importants per a la vida. Hi va haver més debat en la part del mercat, perquè depenia de la percepció que cadascú té del «mercat». En canvi, va ser molt més fàcil col·locar les ocupacions importants per a la vida... I resultà que les ocupacions més importants per al mercat (fabricació d'armes, fabricació de cosmètica, futbol de primera divisió) són les menys importants per a la vida (treball

social, cuina, cria d'infant, amipas...). I viceversa.

La dinàmica va continuar repartint a les persones integrants unes pedres liles i unes pedres grises i es va demanar que es repartissin en funció de la masculinització o feminització de les tasques exposades. Les pedres liles per a les feines amb més presència de dones i les grises per a aquelles feines amb més homes. Les conclusions van ser que la majoria de les ocupacions importants per a la vida les fan dones, mentre que les que són importants per al mercat les fan homes. Les pedres liles (treballs feminitzats) estan més presents en ocupacions menys qualificades. Ens vam quedar amb aquest exemple: la cuina de xef no és important per a la vida (sí ho és més per al mercat), però la cuina que es fa a casa cada dia sí que és essencial per a la vida, perquè és un treball reproductiu.

Anàlisi d'opressions

La darrera part de la sessió es va enfocar a l'anàlisi de les opressions que patim. Vivim envoltats d'opressions diverses (contra la igualtat de gènere, orientació sexual, llengua, centralisme, adultisme, etc.), l'opressió contra el medi ambient és una més. Es van fer grups de sis persones com a màxim, es va fer una pluja d'idees de les diferents opressions existents i, llavors, es van compartir en gran grup. És una bona feina per fer a les vostres entitats!

Les opressions que van sorgir són les següents:

- heteropatriarcat
- centralisme
- discriminació de la cultura popular
- a la llengua

- tradicionalisme / moral catòlica
- adultcentrisme
- classisme
- opressió a l'autodeterminació
- masclisme
- menyspreu de les tasques reproductives
- a la diversitat sexual i de gènere
- a la llibertat educativa
- a la diversitat funcional
- racisme
- destrucció del medi
- triangle d'opressions: sistema patriarcal - capital - imperialisme

Les formes per lluitar contra les opressions que van sorgir a la sessió són:

Contra l'adultcentrisme: quotes de joves a les llistes electorals, vot als 16 anys, espais de cura, potenciar la participació des dels centres d'estudi, replantejar horaris perquè tothom hi pugui participar, adaptar-se a les noves dinàmiques de les joventuts i educar en participació des de la infància.

Contra el centralisme: reunions telemàtiques i canviar els llocs a cada reunió.

Contra l'heteropatriarcat: no perpetuar els cànons de bellesa, diversitat de talles a les samarretes, torns de paraula a les reunions, conciliació laboral-familiar, reivindicar l'espai públic per a les persones.

Per al dret d'autodeterminació: diàleg i comprensió.

Lluita pel medi ambient: prioritzar recursos econòmics en l'organització d'activitats (comerç de proximitat, transport públic...), protocol de sostenibilitat i urbanisme ecofeminista.

Contra la manca de llibertat educativa: organitzar des de les entitats

activitats que interessin als infants així com remarca la importància que existeixin consells d'estudiants només amb estudiants als instituts.

4.4. Itinerari III: Defensa del territori

Itinerari impartit per Macu Férriz, tècnica d'Iniciativa de Custòdia del Territori de les Illes Balears (ICTIB). A través d'aquest itinerari es pretenia posar en comú exemples que es vinculen directament amb les solucions, és a dir, en les entitats que es dediquen a posar en marxa projectes de millora i conservació de valors naturals, com espècies o hàbitats. Aquesta tasca no sempre té l'accent en la reivindicació, sinó més aviat en fer feina per solucionar problemes a escales diverses; així i tot, indirectament, aquestes entitats fan una tasca que posa en valor el patrimoni natural, les seves amenaces i possibles solucions (i ho divulguen, comuniquen, etc.), implicant la societat, tant socis i sòcies com simpatitzants, de manera que apopen, sensibilitzen, apoderen, generen opinions pròpies basades en la proximitat al tema i l'experiència i, en definitiva, contribueixen a crear un teixit associatiu sòlid, que és la base per a les accions de defensa del territori més directes (quotidianes o puntuals, més locals o més globals).

Objectius:

- Generar un espai obert on compartir les diferents vivències dels territoris.
- Conèixer les diferents amenaces que reben actualment els nostres territoris (habitatge, gentrificació, industrialització...).

- Reflexionar sobre com l'acció associativa pot repercutir amb grans amenaces del territori.

Continguts:

Al parlar d'ecologia i emergència climàtica hem de parlar del territori. Allà on vivim, la natura que ens envolta i tots els éssers que, com nosaltres, ho necessiten per viure. És per això que havíem de dedicar-hi una sessió.

La Iniciativa de Custòdia del Territori de les Illes Balears

La ICTIB és una organització sense afany de lucre constituïda l'any 2007 que promou la custòdia del territori com a estratègia per conservar els valors naturals, culturals i paisatgístics de les Illes Balears. És una xarxa formada per entitats, associacions, fundacions, ens locals, empreses i persones físiques que fan feina per la custòdia del territori.

Entenem per custòdia del territori el conjunt d'estratègies i d'instruments que pretenen implicar els propietaris, gestors i usuaris del territori en la conservació i el bon ús dels valors naturals, paisatgístics i culturals. Aquestes estratègies i instruments es materialitzen en acords voluntaris i privats entre propietaris, gestors o usuaris i el que s'anomenen entitats de custòdia.

La premissa de base és que conservar la natura, el paisatge i el patrimoni cultural no és una responsabilitat que recau només en les administracions públiques, com sovint es pensa, sinó que la ciutadania, la societat civil i les empreses privades també poden i han de contribuir-hi. Per això, a diferència d'altres instruments i estratègies amb un objectiu similar (per exemple, la protecció legal d'un espai

natural o la classificació d'un terreny com a no urbanitzable), la custòdia del territori requereix la implicació directa i activa de la societat civil, d'una banda, i d'aquelles persones que són propietàries o usuàries de terrenys forestals, agrícoles o urbans, de l'altra.

La conservació del territori

El nostre mode de vida pot afectar tant negativament com positivament l'entorn natural, i del seu estat també en depenem, ja que si es troba degradat en sortim perdent. Quan parlem de vida sovint pensem en la vida humana obviant la biodiversitat existent. La biodiversitat fa referència a la quantitat, varietat i variabilitat dels organismes vius, com les relacions que s'estableixen entre si.

Per posar sobre la taula aquest sistema complex del qual en formam part, existeix el concepte de serveis ecosistèmics, que pretén visibilitzar el que aporten els ecosistemes per al nostre benestar. Un ecosistema és un sistema natural que està format per un conjunt d'organismes vius, el medi físic i les relacions que es produeixen. La visió ecosistèmica és una visió que posa la humanitat al centre tenint molt present que formem part d'un sistema molt complex i que nosaltres només som un element d'aquest, un element amb molta capacitat de transformació.

A més, ens ajuda a visualitzar les relacions que tenim amb la resta d'elements del sistema. Aquests serveis ecosistèmics són les contribucions directes i indirectes dels ecosistemes i la biodiversitat que alberguen el benestar humà: en l'abastiment, és a dir, béns que s'obtenen de l'ecosistema directament (apicultura, energia,

medicines naturals...); en els beneficis obtinguts a través de la regulació i el funcionament dels ecosistemes (pol·linització, regulació climàtica, control d'inundacions.), i en els beneficis no materials que s'obtenen en estar en contacte amb l'ecosistema (valor espiritual, coneixement científic, identitat cultural i sentiment de pertinença).

La relació entre persones i natura altera l'ecosistema. Així, parlaríem d'impactes sobre els ecosistemes causats per impulsors com el canvi d'usos del sòl (la urbanització creixent del territori, el pas d'agricultura tradicional a intensiva, la construcció d'infraestructures per al transport o per a la provisió de recursos com aigua, energia...), la contaminació, l'entrada d'espècies invasores, etc. Uns impactes que afecten, amb la degradació i pèrdua de serveis ecosistèmics, com la provisió d'aliments (serveis d'abastiment); afectacions en cicles, com el de l'aire o l'aigua (serveis de regulació), o el coneixement o el sentiment d'identitat (serveis culturals).

Dinàmica de construcció de discurs

La idea és interpel·lar el grup perquè vagi ajudant a construir el discurs, vertebrat a partir de la proposta dels serveis ecosistèmics. En els darrers 50 anys s'està duent a terme una alteració accelerada i insostenible. La població entén que la conservació dels ecosistemes són coses relatives a les ciències i són elits socials molt distanciades. Interessa al sistema que les persones estiguin desconnectades, però cal estar-hi per així resoldre els conflictes.

Es feren petits grups que treballaren de manera ràpida els diferents punts a tractar: impulsors indirectes

(factors i processos sociopolítics, més difusos, que es basen en temes econòmics, culturals, socials i polítics), impulsors directes (factors que alteren de manera directa els ecosistemes) i impactes sobre els serveis i el nostre benestar. Es proposaren làmines diverses per anar col·locant paperets amb les idees que anaven sorgint i després es penjaren en una paret; es va fer una valoració general i conjunta, en què relacionàrem les idees diverses de les diferents làmines, observant les relacions de causa-efecte que s'hi troben.

Cada grup analitzà un ecosistema, buscant problemàtiques i solucions. Els temes tractats pels diferents grups van ser l'agroecosistema, les zones humides, els ecosistemes naturals i els ecosistemes urbans.

Es va arribar a la conclusió que la conservació dels ecosistemes ha de ser per a la recerca de solucions de totes les persones. A més, la informació relativa a la conservació és útil si està connectada. En el present i futur, econòmic, social, polític i cultural, s'ha de conservar el territori.

Solucions

Existeixen moltes iniciatives que han contribuït o contribueixen a posar solució a les diferents problemàtiques existents. Les participants de la trobada, per grups, segons el territori, van fer una llista de diferents entitats que tracten alguns dels temes treballats en els diferents territoris. Es demanà que se centressin en iniciatives més de caire local o que s'enfoquen en temes concrets, entitats que potser no s'ocupen de tots els problemes, però que contribueixen a posar llum en alguns dels punts es-

sencials. A les Illes Balears es va destacar el GOB, la Custòdia agrària a Menorca, el GEN a Eivissa, la Fundació Vida Silvestre de la Mediterrània, la Fundació Voltor Negre i la finca ecològica en custòdia de Can Toni d'en Jaume Negre. A Catalunya es va anomenar la Fundació Emys a Can Moragues de Barcelona, l'Associació Trenca de Lleida, l'Associació Mediambiental la Sínia i el Projecte de Recuperació Riu Gaià a Tarragona. A la Comunitat Valenciana van destacar la Fundació Limne, el Projecte Mans al Riu de la fundació anterior, l'Acció Ecologista Agró, el Tancat de la Pipa al Parc Natural de l'Albufera i la Colla Ecologista l'Arrel Ontinyent.

Llavors, es va fer una valoració general de les iniciatives trobades, relacionant-ho amb la qüestió de quina cosa podem fer des de les nostres associacions. Van sorgir idees diferents: és important fer una sensibilització a través de la formació i la informació, cal tenir en compte la sostenibilitat en les nostres associacions de manera transversal, cal fer incidència política per crear polítiques sostenibles i de defensa del territori i es destaca la rellevància d'associar-se amb altres associacions que facin feina amb l'ecologisme.

4.5. Itinerari IV: Models de producció i consum

Podríem definir la nostra societat, com una societat de consum. Això vol dir que, el consum i la cultura de l'oci i l'entreteniment són una de les plataformes principals de promoció social. A través del consum, ens definim i anem construint les nostres identitats.

Hem de tenir en compte que, en l'actualitat, gairebé totes les nostres experiències estan comercialitzades. Per tant, en un moment en què el consum es concep com una forma de participació social, cal pensar sobre la seva sostenibilitat i sobre el cost humà i natural que suposa. Un itinerari impartit per Meritxell Esquirol Salom, tècnica del Fòrum de Comunicació, Educació i Ciutadania, un projecte impulsat per Enginyeria Sense Fronteres Illes Balears. En aquest taller es proposa aplicar una perspectiva de classe, sexe, sexualitat i racionalització, per desemmascarar què amaga la societat de consum en la seva promoció, gestió i naturalització.

Objectius:

- Conèixer la problemàtica ambiental associada als models de producció i consum actuals.
- Conèixer alternatives al model de consum actual.
- Analitzar com el sistema afecta els hàbits diaris que perjudiquen el medi ambient.
- Dotar d'eines i alternatives per canviar els hàbits diaris perjudicials per al medi ambient.
- Analitzar els canvis possibles en el sistema de consum actual i teories alternatives.

Continguts:

Cultura del consum, socialització i participació social

La sessió va voler plantejar el debat del model cultural que es proporciona dins una societat de consum. Es va treballar a partir de la relació local-global, així com la reproducció dels models de desigualtats dins la

societat de consum en la qual vivim. Per començar, vam voler definir què és la transformació social, aquesta transformació per les qual moltes treballem des de les nostres entitats. Llavors, cal fer-se dues preguntes. Que implica el nostre model de consum? Com es situa dins la societat actual?

Les vam treballar a partir d'una dinàmica. Es demanà a dues noies i dos nois que es fessin una autofoto. Llavors a quatre altres persones voluntàries, sempre dues noies i dos nois, se'ls demanà el mateix però amb diferents consignes. A les noies es va demanar que imaginessin que estaven a la platja i als nois com si sortissin d'entrenar al gimnàs. D'aquesta dinàmica es va poder dur a terme una observació de les diferències entre les imatges. Les imatges a la platja de les noies ens mostren un contrapicat (imatge feta des de baix), en canvi els nois fan un picat (des de dalt), hi identifiquem dues realitzacions diferents amb diferents codis. Podem arribar a la conclusió que no és només una autofoto (*selfie*) sinó que ens mostra quelcom més, ens mostra dues realitats diferents.

A partir d'aquesta experiència es crea un debat en relació amb la idea de model de consum neoliberal i s'arriba a la conclusió que actualment assumim el codi *selfie*, és a dir, acceptem el codi de la imatge. Amb el *selfie* no mostrem l'estat personal sinó que busquem la sensació de la permanència. Acceptem els codis, per la qual cosa ens mostrem felices. A més, dins d'aquests codis veiem els rols molt marcats. Llavors, el model neoliberal implica: consum, globalització i control del mercat. La cultura del consum i de l'oci com una de les plataformes

principals de socialització de les persones, ja que ens sentim incloses i representades.

Cultura del consum, explotació natural, humana i cultural

A continuació vam anar més enllà i intentàrem establir una connexió entre el model neoliberal i l'heteropatriarcat. Vam veure diferents anuncis on no es sabia què s'estava anunciant fins que mostraven el producte al final. Abans només sortien cossos de dones damunt les quals queia el protagonisme de l'anunci. A partir de l'anunci vérem que s'utilitza la cosificació de la dona per vendre la necessitat de tenir un producte. Una idea que a través de la imatge no ens sorprèn, perquè és la que ens donen sovint. Anteriorment ens mostraven el producte que pretenien vendre, avui dia, resulta que no es ven l'efectivitat del producte. Actualment ens imposen el consum a través del disig, creant unes necessitats irrealment davant objectes. Un model acceptat i assumit en molts àmbits.

Es podria dir que la publicitat ja no ha de vendre productes gràcies al fet que la cultura del consum ja està insaturada. La publicitat ens ven valors, experiències. La cultura del consum ens fa esdevenir un producte més, els rols de gènere es perpetuen, la sexualitat esdevé també un producte, etc. Al final, es genera la creença falsa que no tenim de tot i que les mancances les cobrim amb més productes, tot i que no hi puguem accedir.

Anàlisi de com el model econòmic hegemònic racionalitza la relació entre preu, valor i cost.

Per tractar el valor que tenen els productes que comprem, aquests

productes que ens fan sentir integrades, valuoses i realitzades, es va agafar el telèfon mòbil d'una participant i en vam analitzar el cost de producció. Llavors, li vam posar un preu a partir dels materials. El preu real era molt escàs, uns 140 euros. La participant ens va explicar que li havia costat 800 euros. No existeix un equilibri ètic. Hi ha una necessitat de repensar la manera que es venen els productes, de quin és el cost, tenint en compte que el valor és el que marca el preu.

Paguem els productes amb desconexió del cost. Si no som capaces de veure la manera en què contribuïm al model, no podem canviar i acabem sent totes partícips del missatge. Un missatge que ens fa creure en la democratització, perquè ens posa en la mateixa línia al científic i al recol·lector. Cal tenir present que quan qüestionem el valor fem pedagogia de transformació social.

Cap a un consum i model de socialització alternatiu

Si estem tan ficades en aquesta dinàmica en el nostre entorn, hi ha alternatives al model? Hem de fer un esforç i no caure a pensar que no hi ha res a fer, justificant-ho en què estem participant del model i de la cultura de consum. Hi ha molt a fer. Podem partir d'un exercici d'autoconsciència, de trobada del camí propi, perquè a partir de la consciència podrem canviar coses a llarg termini. Si hi som, podem participar del canvi, tot i que comencem de manera individual. El nostre consum ha de ser polític. Així, què hem de fer? Primer de tot, saber on estem ubicades, a nivell cultural primer i a nivell individual després.

5. Conclusions i discussió

Cal que les joventuts estiguin informades, aprenguin, puguin recollir bones pràctiques i reivindicar accions polítiques en l'entorn propi. Aquesta és la raó per la qual la XXI Trobada del Triangle Jove es centrà en la lluita contra el canvi climàtic, la promoció de la sostenibilitat, la introducció de la perspectiva ecofeminista en el moviment associatiu juvenil i la generació d'eines per lluitar contra l'escalfament global des dels entorns més pròxims, defensant el territori i canviant les maneres d'actuar. Tot i així, ens trobem davant una situació crítica, que demanda la implementació de mesures urgents, que s'orientin a la protecció i sostenibilitat de les persones i de l'entorn en què vivim. Espais i trobades com aquesta fomenten l'intercanvi d'experiències i de coneixements; creen i enforteixen una xarxa de persones compromeses i conscients amb la problemàtica climàtica actual; apoderen les joventuts i les capaciten, perquè puguin ser més coherents, respectuoses i crítiques amb elles i amb el seu medi. Sembrant la llavor del canvi, de la responsabilitat individual i col·lectiva, perquè un esdeveniment puntual, que podria semblar irrellevant des d'una magnitud global, té un efecte directe i immediat sobre l'entorn en el qual es produeix.

6. Agraïments

A totes les persones que sovint queden invisibilitzades i fan molta feina perquè els projectes es puguin dur a terme. En aquest cas a l'equip tècnic a les comissions permanents i al secretariat del CJIB,

del CNJC i del Consell Valencià de la Joventut.

7. Referències bibliogràfiques

- Consejo de la Juventud de España (2013). *Guía medioambiental. Guía de buenas prácticas para asociaciones juveniles. Implantación del sistema de gestión ambiental*. <https://www.miteco.gob.es/es/ceneam/recursos/pag-web/gestion-ambiental/buenas-pract-juveniles.aspx>.
- Cutts, S. (2013). *MAN Cortometraje*. <https://www.youtube.com/watch?v=Ev0qVxk10FE>
- Federación de Asociaciones de Scouts de España (2001). *Campamento sostenible: tiempo libre sostenible y responsable: guía didáctica para minimizar el impacto ambiental de nuestras actividades en el entorno natural*. Exploradores de Castilla y León: Federación de Asociaciones de Scouts de España. https://issuu.com/scout_es/docs/campamento_sostenible
- Federici, S. (2018). *Caliban i la bruixa. Dones, cos i acumulació primitiva*. Virus.
- Grup Ecos, Servei Civil Internacional, Opcions. (2017). *Som part del canvi. Guia pràctica de consum conscient i economia solidària per a associacions*. L'Apòstrof, SCCL. https://crajbcn.cat/wp-content/files_mf/GuiaCRAJ_Som_Part_del_Canvi.pdf

- Herrero, Y., Pascuala, M., González Reyés, M., i Gascó, E. (2018). *La vida en el centro: voces y relatos ecofeministas*. Libros en acción.
- Iniciativa de Custòdia del Territori a les Illes Balears. (2020). ICTIB. <http://www.ictib.net/> [Consultada: 03 de maig de 2020].
- IPBES - Plataforma Intergubernamental Científico-Normativa sobre Diversidad Biológica y Servicios de los Ecosistemas. (2019). «El Informe de la Evaluación Mundial sobre la Diversidad Biológica y los Servicios de los Ecosistemas: Resumen para los encargados de la formulación de políticas». *RIE : revista de investigación educativa*. https://ipbes.net/sites/default/files/2020-02/ipbes_global_assessment_report_summary_for_policymakers_es.pdf
- Pachauri, R. K., Meyer, L. (2014). *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Intergovernmental Panel on Climate Change.
- TV3. (2015). Lila. Qui sap fer una galeta? «Economia en colors» [programa]. <https://www.ccma.cat/tv3/alicante/economia-en-colors/lila-qui-sap-fer-una-galeta/video/5559280/>.